

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Архитектонски факултет

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата Владимира Б. Ковача

Одлуком Наставно-научног већа бр. 01-685/2.5.11 од 24.04.2017. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Владимира Ковача, маг.инж.арх., под насловом

АРХИТЕКТОНСКИ ЦРТЕЖ У ИСТРАЖИВАЧКОМ РАДУ ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА, ПЕРИОД 1971-1989.

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Школске 2009/2010. године кандидат је уписао докторске академске студије архитектуре научног карактера на Архитектонском факултету Универзитета у Београду.

На основу члана 98. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен Факултета”, бр. 89/12-пречишћен текст и 98/14), а у вези са чланом 28. и 29. Правилника о докторским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 06.07.2015. године, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 13.07.2015. године, донело одлуку број 01-954/2-10.28 којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидата Владимира Ковача, маг.инж.арх. и теме докторске дисертације, под насловом „**Архитектонски цртеж у истраживачком раду Ђорђа Петровића, период 1971-1989.**“, у саставу:

- др Владимир Мако, ментор
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета
- мр Бранко Павић, члан комисије
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета
- др Оливер Тошковић, члан комисије
доцент Универзитета у Београду, Филозофског факултета

На основу члана 30. Закона о високом образовању (“Сл. Гласник РС”, бр 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14, 45/15-аутентично тумачење и 68/15), а у вези са чланом 100. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр.105/15-пречишћен текст), чланом 31. Правилника о докторским студијама Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 01.12.2015. године, одлука бр. 61206-5336/2-15, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној 21.12.2015. године, донело одлуку број 01-2222/2-4.16 да се Владимиру Ковачу, маг.инж.арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом **„Архитектонски цртеж у истраживачком раду Ђорђа Петровића, период 1971-1989.“** и да се за ментора именује др Владимир Мако, редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

13.07.2015. године Наставно научно веће Архитектонског факултета Универзитета Београду, донело је одлуку број 01-954/2-10.48 да се кандидату Владимиру Ковачу, на лични захтев, због обимности истраживања, одобри продужетак рока за израду рада на докторској дисертацији, до 30.09.2016. године.

13.07.2016. године Наставно научно веће Архитектонског факултета Универзитета Београду, донело је одлуку број 01-808/2-8.14.7 да се кандидату Владимиру Ковачу, на захтев ментора, због обимности истраживања одобри продужетак рока за израду рада на докторској дисертацији, до 30.09.2017. године.

Завршену докторску дисертацију кандидат, уз сагласност ментора др Владимира Мака, предаје на Веће докторских студија у априлу 2017. године.

На основу члана 101. и члана 102. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 105/15 - пречишћен текст), члана 37. Правилника о докторским академским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 18.04.2017. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној 24.04.2017. године, донело одлуку број 01-685/2-5.11 да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Владимира Ковача под насловом **„Архитектонски цртеж у истраживачком раду Ђорђа Петровића, период 1971-1989.“** у саставу:

- др Владимир Мако, ментор
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета
- мр Бранко Павић, члан комисије
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета
- мр Милан Вујовић, члан комисије

- редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета
- др Оливер Тошковић, члан комисије
доцент Универзитета у Београду, Филозофског факултета

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области *Архитектура и урбанизам* и ужој научној области *Архитектура*, за коју је Факултет матичан.

Списак радова који квалификују др Владимира Мака за ментора докторске дисертације су:

1. Mako, V.: Imagining the City Scenery: Categories of Renaissance Aesthetics and Architectural and Urban Metaphors, *Journal for design history and design philosophy*, Vol. III, No. 4, 2008
2. Mako, V.: National and Universal Aspects in the Aesthetic Judgment of architecture: few historical examples, *Journal for design history and design philosophy*, Vol. 2, No. 1, pp. 51-54, 2006
3. Mako, V.: Stylos and Stilus and the Japanese Understanding of Architectural Change, *Journal for design history and design philosophy*, Vol. I, No. 1, pp. 63-67, 2004
4. Mako, V.: Symbolic Language: its role in the aesthetic approach to architecture, -*Special edition of Annals for Aesthetics, Published by the Panayotis & Effie Michelis Foundation in collaboration with the Hellenic Society for Aesthetics*, Athens, Volume 41B, 2001-2002., pp. 597-609.
5. Mako, V.: Aesthetics in Architecture: Contemporary Research Issues, *Serbian Architectural Journal*, Vol. 4, No. 2, pp.134-141, 2012

1.3. Биографски подаци

Кандидат Владимир Ковач је рођен 27. маја 1984. године у Требињу (Босна и Херцеговина), где је завршио основну школу и гимназију општег смера *Јован Дучић*. Завршио је Основне академске студије архитектуре на Архитектонском факултету Универзитета у Београду 2006. године, са просечном оценом 9.31, а на истом факултету је 2008. године завршио и Мастер академске студије архитектуре, са просечном оценом 10.00 и оценом 10 на дипломском раду (тема: *Стамбено-пословни објекат на Пантелерији, Италија*; ментор: доц. Дејан Миљковић), и тиме стекао звање мастер инжењера архитектуре. Докторске академске студије уписао је 2009. године на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, а као усмерење је одабрао студије научног карактера, уз основну научну област истраживања *Архитектура и урбанизам*, и ужу област истраживања *Архитектура и визуелне комуникације*, које је успешно завршио са просечном оценом 9.87.

Од 2008. године кандидат је ангажован у изборним звањима сардника и асистента за област *Визуелне комуникације и архитектонска графика* на Департману за архитектуру Архитектонског факултета Универзитета у Београду. Учествоје у реализацији наставе на више редовних и изборних предмета – Основне академске студије: *Архитектонско цртање, Визуелна истраживања, Трансформација графичке форме, Архитектонска графика, 3Д Визуелне комуникације, Рачунарска*

графика, Графичка радионица; Мастер академске студије: Графичка идентификација, Графичка сигнализација, Total Design, Портфолио.

Фокус научног рада представља истраживање архитектонског цртежа и визуелне репрезентације у домену графичке и архитектонске форме. За своја научна остварења вишеструко је награђиван престижном стипендијом *Фонда Др Милан Јелић* (мастер студије: 2007/08; докторске студије: 2010/11, 2011/12) и уједно је најбољи стипендиста у првом петогодишњем циклусу постојања *Фонда* (2007-2012); добитник је *Награде Министарства Републике Српске за најбољег младог истраживача III циклуса студија* (2012), и *Годишње награде Универзитета у Београду за најбољи студентски научно-истраживачки рад* (2008). Аутор је и коаутор више од 30 научних радова излаганих и објављених на међународним и домаћим конференцијама, и публикованих у научним часописима.

Професионално ангажовање усмерено је на области визуелних комуникација и дизајна у оквиру којих је реализовао више од 300 пројеката. Добитник је 27 награда на домаћим и међународним јавним конкурсима, међу којима се издвајају: прва награда на међународном конкурс за дизајн визуелног идентитета *Националног брэнда Црне Горе* (2016), прва награда на републичком конкурс за дизајн визуелног идентитета *Ознаке вишег квалитета пољопривредних и прехрамбених производа Србије* (2016), прва награда на међународном конкурс за дизајн визуелног идентитета *Одбојкашког савеза Црне Горе* (2015), прва награда на међународном конкурс за редизајн визуелног идентитета брэнда *Електропривреда Србије* (2011), прва награда на републичком конкурс за дизајн визуелног идентитета *Удружења универзитетских наставника и научника Војводине* (2012), као и друга награда на међународном конкурс за графичко решење маскоте *Олимпијског тима Србије за Лондон 2012* (2011), и трећа награда на конкурс за дизајн визуелног идентитета брэнда *Центра за промоцију науке Републике Србије* (2011). Поред конкурсних награда, добитник је и значајних националних стручних признања: *УЛУПУДС-ова Годишња награда за дизајн* (2012; 2013), *Плакета Мајске изложбе примењене уметности Србије за дизајн* (2013), *Југословенска награда за дизајн Ненад Чонкић* (2012) и *ЕРСТЕ награда за најуспешније младе уметнике Србије – Клуб 27* (2011). Имао је три самосталне и учествовао је на преко 70 колективних изложби у земљи и иностранству. Публиковао је више од 120 уметничких радова и одржао 20 ауторских стручних предавања. Аутор је награђиване монографије *Kovach: Duo Milia Unidecim* (2012).

Кандидат је од 2011. године редовни члан *Дизајн секције Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије (УЛУПУДС)*, као и колективни члан *Међународног удружења графичких дизајнера (ICOGRADA)* и *Међународног удружења индустријских дизајнера (ISCID)*.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација кандидата Владимира Ковача изложена је на 348 страница. У делу који претходи нумерисаном делу рада дати су: насловне стране на српском

и енглеском језику, попис ментора и чланова комисије, резиме на српском и енглеском језику и садржај. Основни текст дисертације дат је на 202 странице, иза којих следи списак коришћене литературе и извора, графички прилози, списак графичких прилога са изворима, списак коришћених скраћеница и ознака, биографија кандидата и изјаве. Докторска дисертација има 6 глава, 22 поглавља, 28 подпоглавља, прегледно систематизованих у следећем садржају:

САДРЖАЈ

1. УВОД

- 1.1. Образложење теме истраживања
- 1.2. Предмет и проблем истраживања
- 1.3. Циљеви и задаци истраживања
- 1.4. Полазне хипотезе истраживања
- 1.5. Научне методе истраживања
- 1.6. Генерална структура докторске дисертације
- 1.7. Научна оправданост дисертације, очекивани резултати и практична примена резултата

ПРИКАЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

2. АРХИТЕКТОНСКИ ЦРТЕЖ

- 2.1. Архитектонски цртеж: опсег појавности
- 2.2. Архитектонски цртеж: вишеслојност примене
- 2.3. Архитектонски цртеж: појмовно тумачење концепта интегралности и самосталности

3. АРХИТЕКТОНСКИ ЦРТЕЖ У ПРИКАЗУ ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА

- 3.1. **Преглед истраживачког рада: период до 1970.**
 - 3.1.1. *Научни рад*
 - 3.1.2. *Педагошки рад*
 - 3.1.3. *Стваралачки рад*
- 3.2. **Преглед истраживачког рада: период 1971-1989.**
 - 3.2.1. *Научни рад*
 - 3.2.2. *Педагошки рад*
 - 3.2.3. *Стваралачки рад*

4. ПРИНЦИПИ ИНТЕГРАЛНОСТИ И САМОСТАЛНОСТИ АРХИТЕКТОНСКОГ ЦРТЕЖА: ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

- 4.1. **Архитектонски цртеж и принцип естетичности структуралне форме**
 - 4.1.1. *Апстрактни оквир цртежа у архитектури*
 - 4.1.2. *Перцепција и појам целине*
 - 4.1.3. *Трансформабилност визуелне форме*
 - 4.1.4. *Пропорцијско компоновање облика*

4.1.5. *Универзалне и архетипске вредности*

4.2. Архитектонски цртеж и принцип визуелног истраживања човековог окружења

4.2.1. *Обликовање човекове средине*

4.2.2. *Визуелни потенцијали окружења*

4.2.3. *Цртеж и/или експеримент*

4.3. Архитектонски цртеж и принцип репрезентације

4.3.1. *Цртеж и репрезентација простора*

4.3.2. *Нематеријални простор цртежа*

4.3.3. *Комуникација и информација*

4.3.4. *Симболички и семиотички оквир цртежа*

4.3.5. *Цртеж као простор утопије*

4.3.6. *Цртеж и концепт научне фантастике*

5. ИНТЕГРАЛНИ АРХИТЕКТОНСКИ ЦРТЕЖ: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА, САВРЕМЕНЕ ДЕБАТЕ И ПРЕПОРУКЕ

5.1. Архитектонски цртеж: међународне праксе 1960/1970-их

5.1.1. *Ситуационисти*

5.1.2. *Utopie*

5.1.3. *Архиграм*

5.1.4. *Суперстудио и Архизум*

5.1.5. *Метаболисти*

5.2. Архитектонски цртеж: југословенске праксе 1960/1970-их

5.2.1. *Богдан Богдановић*

5.2.2. *Вјенцеслав Рихтер*

5.2.3. *Андрија Мутњаковић*

5.3. Архитектонски цртеж у савременим теоретизацијама

5.4. Истраживање архитектонског цртежа на Архитектонском факултету у Београду: период након Болоњске реформе

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

6.1. *Верификација полазних хипотеза*

6.2. *Основни закључци, смернице и правци даљег истраживања*

6.3. *Значај добијених резултата са теоријског, педагошког и практичног становишта*

Библиографија (литература и извори)

Графички прилози

Попис графичких прилога са изворима

Попис скраћеница и ознака

Биографија аутора

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Структуру рада чини 6 глава, распоређених у три основне целине: Увод, Приказ и интерпретација резултата истраживања и Закључна разматрања. Централни део рада, у којем се приказују и интерпретирају резултати истраживања, структуриран је у четири главе, дефинисане у складу са предметом истраживања и проблемском тематиком коју обрађују: *Архитектонски цртеж*, *Архитектонски цртеж у приказу истраживачког рада Ђорђа Петровића*, *Принципи интегралности и самосталности архитектонског цртежа: теоријски оквир* и *Интегрални архитектонски цртеж: компаративна анализа, савремене дебате и препоруке*.

Увод, као **прва глава**, садржи: образложење теме истраживања, дефинисање проблема и предмета истраживања, образложење циљева, задатака и полазних истраживачких хипотеза, објашњење усвојене методологије научноистраживачког поступка, приказ генералне структуре докторске дисертације, научну оправданост дисертације и процену очекиваних резултата истраживања и њихове практичне примене.

Централни део рада, **Приказ и интерпретација резултата истраживања**, састоји се из четири главе.

Прва глава, под насловом *Архитектонски цртеж*, садржи анализу појавних облика цртежа у архитектури и опсега његовог вишеслојног деловања и примене, и приказује појмовно дефинисање оквира истраживања, уобличеног интегралном природом цртежа и самосталношћу његовог изражајног језика.

У **другој глави** која носи наслов *Архитектонски цртеж у приказу истраживачког рада Ђорђа Петровића* даје се детаљан преглед истраживачког опуса архитекте Петровића, кроз оквир изучавања и примене архитектонског цртежа. Петровићев истраживачки рад посматра се кроз период до 1970. године, а фокус приказа усмерава се на период од 1971. до 1989. године. У овом делу истраживања дефинишу се интердисциплинарни приступи Петровићевог рада кроз истраживања за свако од модалитета: *научно истраживање*, *педагошки рад* и *стваралачки рад*.

Трећа глава, насловљена са *Принципи интегралности и самосталности архитектонског цртежа: теоријски оквир*, на основу претходних разматрања о архитектонском цртежу и његовој позицији у домену истраживачког деловања Ђорђа Петровића, даје увид у принципе и критеријуме који архитектонски цртеж чине интегралним елементом стваралачког процеса. Дефинисана су три међусобно повезана принципа: 1) *принцип естетичности структуралне форме*, 2) *принцип визуелног истраживања човековог окружења* и 3) *принцип репрезентације простора*, у оквиру којих су додатно профилисани и сагледавани посебни подпринципи и закономерности, који дају архитектонском цртежу дају интегралност.

Четврти глава дисертације, под насловом *Интегрални архитектонски цртеж: компаративна анализа, савремене дебате и препоруке*, представља компаративну анализу Петровићевих концептуалних модела истраживања архитектонског цртежа и актуелне праксе из периода 60-их и 70-их година 20. века, како у међународном оквиру, тако и у југословенском региону. Такође, у овој глави даје се анализа принципа високошколског изучавања архитектонског цртежа на

Архитектонском факултету у Београду (период након *Болоњске реформе*), где се праве паралеле са Петровићевим педагошким и програмским моделима.

У **Закључним разматрањима**, као **шестој глави**, сумирају се подаци истраживања и верификују полазне хипотезе, износе се основни закључци, смернице и правци за даља истраживања, и дискутује се значај добијених резултата са теоријског, педагошког и практичног становишта.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Савременост докторске дисертације препознаје се у интердисциплинарном конципирању и актуелизовању специфичности и вишеструкости примене архитектонског цртежа у домену архитектонске теорије, едукације и стваралаштва, кроз пример истраживачког рада Ђорђа Петровића. Идентификовани теоријско-методолошки приступи у Петровићевом раду применљиви су и инспиративни у оквирима савремених теоријских истраживања и архитектонске праксе, као и у ужем подручју изучавања архитектонског цртежа у високошколском образовању архитеката. Резултати истраживања усмерени су ка унапређењу савременог критичког мишљења о архитектонском цртежу, као интегралне и самосталне целине архитектонског деловања.

Оригиналност дисертације потврђује датост да не постоје претходна научна истраживања лика и дела архитекте Ђорђа Петровића, и да је реч о првој свеобухватној анализи вишеслојног стваралачког опуса овог значајног аутора, посматраног кроз аутентично поље архитектонског цртежа. Са научнотеоријског аспекта, оригиналност истраживања огледа се у комплексном, теоријски и практично утемељеном разматрању архитектонског цртежа као интегралног, целовитог и самосталног дела архитектонског стваралаштва. У научнометодолошком смислу, рад пружа иновативно, систематизовано и аргументовано сагледавање интегралности и аутономије архитектонског цртежа кроз принципе естетичности структуралне форме, визуелног истраживања човековог окружења и репрезентације простора.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидат је у докторској дисертацији користио обимну литературу и изворе из мултидисциплинарног оквира, примарно из области архитектуре, визуелних уметности, психологије, филозофије (естетика), историје, социологије, као и математике (геометрија). Избор, обим и квалитет библиографских јединица указују на то да је кандидат упознат са кључним теоријским расправама, као и са релевантним примерима у области коју истражује, као и да на одговарајући начин користи изворе за аргументацију својих ставова. Дисертација се позива на укупно XXX библиографских јединица, у аналогном и дигиталном облику.

Примарни извори значајни за истраживање обухватају архивску грађу и графички материјал, документе и непубликоване текстове, књиге, зборнике текстова и каталоге, чланке из зборника текстова и периодичних публикација, периодичку и хемеротечку грађу, међу којима се издвајају:

- Arnhajm, Rudolf. *Umetnost i vizuelno opažanje: psihologija stvaralačkog gledanja*, prevod Vojin Stojić, Beograd: Univerzitet umetnosti, Studentski kulturni centar Beograd, 1998 [1954].
- Arnhajm, Rudolf. *Vizuelno mišljenje: jedinstvo slike i pojma*, prevod Vojin Stojić, Beograd: Univerzitet umetnosti, 1985 [1970].
- Bašlar, Gaston. *Poetika prostora*, prevod Frida Filipović. Beograd/Čačak: Umetničko društvo Gradac, 2005 [1958].
- Deroko, Aleksandar; Mate Bajlon i Petar Anagnosti. *Referat o kandidatima za izbor dva docenta za predmet Arhitektonsko crtanje na Arhitektonskom fakultetu: Đorđe Petrović* (Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1958).
- Eko, Umberto. *Kultura informacija komunikacija*, prev. Mirjana Drndarski, Beograd: Nolit, 1973 [1968]).
- Jameson, Fredric. *Archaeologies of the Future: The Desire Called Utopia and Other Science Fictions*. London/New York: Verso, 2005.
- Kepes, Gyorgy, ed. *Education of Vision*. London: Studio Vista, 1965.
- Kepes, Gyorgy, ed. *Module, Proportion, Symmetry, Rhythm*. London: Studio Vista, 1966.
- Lefebvre, Henri. *The Production of Space*, Translated by Donald Nicholson-Smith (Oxford: Blackwall Publishing, 1991 [1974]).
- Manhajm, Karl. *Ideologija i utopija*, prevod Branimir Živojinović. Beograd: Nolit, 1978 [1965].
- Nestorović, Bogdan; Đurđe Bošković i Branislav Kojić. *Referat o izboru vanrednog profesora za predmet Arhitektonsko crtanje i oblici na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu: Đorđe Petrović* (Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1973).
- Nestorović, Bogdan; Đurđe Bošković i Branislav Kojić. *Referat o izboru kandidata za vanrednog profesora za predmet Arhitektonsko crtanje i oblici na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu: Đorđe Petrović* (Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1968).
- Norberg-Schulz, Christian. *Intencije u arhitekturi*, prevod Olga Škarić, Zagreb: Jesenski i Turk, 2009 [1963].
- Paritetna radna grupa za nastavu, ur. *Sadržinska baza Nove arhitektonske škole: Materijal sastavljen i obrađen u okviru Paritetne radne grupe za nastavu u periodu maj-juni 1971* (Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1971).
- Petrovic, Djordje; Branislav Milenkovic. "Architectural Drawing," in *Subjects book 1964: Faculty of Architecture - University of Belgrade*, Belgrade: Faculty of Architecture - University of Belgrade, 1964.
- Petrović, Đorđe. "Andersenova teorija modularnog pristupa." *Saopštenje* 8 (1971): 48-49.

- Petrović, Đorđe. "Vizuelna istraživanja: program kursa," u *Arhitektonski fakultet Beograd: Školska knjiga 73/74*, ur. Borivoj Anđelković (Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1973), 65.
- Petrović, Đorđe. "Vizuelne komunikacije: program kursa," u *Arhitektonski fakultet Beograd: Školska knjiga 72/73*, urednik Borivoj Anđelković, 33. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1972.
- Petrović, Đorđe. "Vreme eksperimenta." u *Eksperiment 4: Katalog 4. Majskog salona ULUPUS-a*. Beograd: ULUPUDS, 1972.
- Petrović, Đorđe. *Arhitektonsko crtanje (i oblici), program predmeta - kucani tekst, 5 strana*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1965.
- Petrović, Đorđe. *Inteligentna arhitektura*. Montreal/Beograd: neobjavljen tekst za knjigu, 1995, 2005.
- Petrović, Đorđe. *Kompozicija Arhitektonskih oblika*. Beograd: Naučna knjiga, 1971.
- Petrović, Đorđe. *Kosmička verikala – Space Art*. Montreal, Beograd: neobjavljen tekst za knjigu, 2004.
- Petrović, Đorđe. *Slika i svemir: fragmenti iz predavanja studentima letnjeg Monokursa na Space Art Akademiji u Muzeju Petrović 1988 godine u Kazabazui, Kanada*. Montreal/Beograd: neobjavljen tekst za knjigu, 1988, 2005.
- Petrović, Đorđe. *Teoretičari proporcija*. Beograd: Vuk Karadžić, 1967.
- Petrović, Đorđe. *Vizuelna istraživanja čovekove sredine i urbani dizajn*. Beograd: BIGZ, 1972.
- Petrović, Đorđe. *Vizuelna istraživanja: poliedarski ćelijski sistemi – skripta*. Beograd: AFUB, Informaciono-dokumentacioni centar Arhitektonskog fakulteta, 1972.
- Petrović, Đorđe. *Vizuelna istraživanja: program kursa 1972/73 – kucan tekst, 2 strane*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1972.
- Petrović, Đorđe. *Vizuelne komunikacije*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, Savez studenata Arhitektonskog fakulteta, 1972.
- *Архив Кабинета за визуелне комуникације 341: Збирка проф. Александра Радојевића, период 1975-2001, 743 студентска графичка рада* (Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет, Кабинета за визуелне комуникације 341).
- *Архив Кабинета за визуелне комуникације 341: Збирка проф. Бранка Крстића, период 1948-1958, 10 студентских графичких радова* (Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет, Кабинета за визуелне комуникације 341).
- *Архив Кабинета за визуелне комуникације 341: Збирка проф. Душана Стабисављевића, период од 2001. до данас, преко 2500 студентских графичких радова* (Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет, Кабинета за визуелне комуникације 341).
- *Архив Кабинета за визуелне комуникације 341: Збирка проф. Ђорђа Петровића, период 1960-1974, 274 студентска графичка рада* (Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет, Кабинета за визуелне комуникације 341).
- Петровић, Ђорђе. "Архитектонско цртање." у *Високошколска настава архитектуре у Србији 1849–1871: необјављени рукописи (1970)*, urednik Милан П. Ракочевић, 98. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду, 1996.

- *Приватна колекција породице Петровић*, део оригиналних цртежа и слика, као и дигитални архив стваралаштва канадског периода, 75 слика/цртежа. (слике, цртежи, каталози, интервјуи)
- *Приватни архив аутора: дигитална збирка студентских радова рађених на предметима у надлежностти Кабинета за визуелне комуникације 341*, период од 2006. до данас, преко 1200 студентских графичких радова.

Секундарни извори обухватају књиге, зборнике текстова и каталогe, чланке из зборника текстова и периодике и електронске изворе који спадају у тематско подручје истраживања, укључујући и разговоре. Значајни коришћени секундарни извори су:

- Arnham, Rudolf. *Dinamika arhitektonske forme*, prevod Vojin Stojić. Beograd: Univerzitet umetnosti, 1990 [1977].
- Bendžamin, Endrju. *Filozofija arhitekture*, prevod Živojin Bata Kara-Pešić. Beograd: Clio, 2011 [2000].
- Bogdanović, Bogdan. *Povratak grifona – Crtačka heuristička igra po modelu Luisa Karola: Crtežom prema sintezi; Treći simpozijum o sintezi umetnosti*. Vrnjačka Banja: Kulturno-propagandni centar, 1978.
- Cook, Peter, ed. *Archigram*. New York: Princeton Architectural Press, 1999.
- Čing, D. K. Frensis. *Vizuelni rečnik arhitekture*, prevod Dragana Kadijević, Danijela Radoičić, Ibrahim Begović. Beograd: Građevinska knjiga, 2006[1995].
- Fosijon, Anri. *Život Oblika: pohvala ruci*, prevod Tihomir Marsenić. Beograd: Kultura, 1964[1934].
- Giedion, Sigfried. *Prostor, vreme i arhitektura*, prevod Milorad Radonić i Ranko Trbojević (Beograd: Grđevinska knjiga, 2002 [1965]).
- Kipnis, Jeffrey. *Perfect Acts of Architecture*. New York: Museum of Modern Art, 2001.
- Mako, Vladimir. *Estetika – arhitektura: Sedam tematskih rasprava, knjiga 1*. Beograd: Orion Art, Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2009.
- Mako, Vladimir. tekst predgovora u *Moja arhitektura*, Goran Vojvodić, 11. Beograd: Biro Via, 2012.
- Pallasmaa, Juhani. *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*. Chichester: John Wiley & Sons, 2005.
- Pavić, Branko; Dragan Jelenković, Milorad Mladenović, ur. *Audio-vizuelna istraživanja 1994-2004*. Beograd: Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, 2008.
- Radović, Ranko, *Savremena arhitektura: između stalnosti i promena ideja i oblika*. Novi Sad: Fakultet tehničkih nauka, Stylos, 2001.
- Stanisavljević, M. Dušan. *Grafičko predstavljanje oblika u prostoru: specijalistički rad*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2000.
- Stanisavljević, M. Dušan. *Curriculum: Programi akreditovanih predmeta iz oblasti Vizuelne komunikacije i arhitektonska grafika*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu – Kabinet za vizuelne komunikacije 341, 2013.
- Zumthor, Peter. *Misliti Arhitekturu*, prevod Damir Barbarić. Zagren: AGM, 2003 [1998].

- Добровић, Никола. текст предговора у *Цртежи 7*, уредник Александар Дероко et al., без пагинације. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду, 1962.
- Мако, Владимир. текст рецензије "Реч о запису" у *Град наде*, Зоран Лазовић, 157. Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет, 2008.
- Мако, Владимир. уводни текст у *Нова поетика форме, каталог самосталне изложбе у Централном дому архитектата у Москви*, Спасоје Крунић, 18-27. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду, 2007.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Специфичност теме докторске дисертације захтевала је комбиновање више метода научног истраживања, међу којима се издвајају *историјски метод*, *опсервација*, *анализа садржаја*, *интерпретација* и *компаративна анализа*. Примењени научнометодолошки приступ одговара тематској сложености и теоријском и историографском карактеру докторске дисертације и може се приказати унутар посебних истраживачких корака и целина.

У иницијалној фази истраживања обављено је прикупљање библиографске грађе, затим њена систематизација и вредновање.

Поред анализе комплетираних грађе и посебно примарних извора, у истраживању периода развоја наставе у оквиру високошколског образовања на Архитектонском факултету у Београду примењен је *историјски метод*. У изучавању Петровићевих истраживачких остварења, као и богатог архивског материјала студентских радова и цртежа коришћене су методе *опсервације* и *анализе садржаја*. Као кључна метода у доношењу закључака при утврђивању принципа интегративног сагледавања цртежа, коришћена је метода *интерпретације*.

У завршном делу централне целине рада, за потребе разматрања позиције архитектонског цртежа у различитим праксама, као и у савременим теоретизацијама и едукативним оквирима, а у односу на истраживачке концепте Ђорђа Петровића, коришћена је метода *компаративне анализе*.

У закључним разматрањима, резултати истраживања приказани су кроз *синтезу* и *интерпретацију* претходних анализа. У овом делу остварени резултати се сумирају, пореде са постављеним хипотезама и основним теоријским постулатима и дефинишу се препоруке и усмерења за даља истраживања.

3.4. Применљивост остварених резултата

Остварени резултати рада дају значајан научнотеоријски допринос постојећим студијама концепта и подручја примене архитектонског цртежа, као и његове улоге у области архитектонске теорије и праксе. Истраживање омогућава сагледавање архитектонског цртежа у теоријском контексту критичког мишљења, и отвара простор за научну аргументацију и валоризацију цртежа као интегралне и аутономне целине архитектонског деловања.

Указујући на специфичности примене архитектонског цртежа, кроз пример истраживачког рада архитектке Ђорђа Петровића, овај рад може остварити и непосредан утицај на савремено теоријско и методолошко изучавање и инструментализацију архитектонског цртежа у оквирима високошколског образовања у архитектури. Омогућавање едукације стручњака проширује подручје потенцијалног утицаја и примене резултата истраживања и ка домену професионалне праксе у архитектонској и сродним дисциплинама.

Због напред наведеног, резултати дисертације се сматрају применљивим како у истраживањима, пракси и сфери педагошког рада у области архитектуре и урбанизма, тако и у додирним научним областима.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

У свом досадашњем истраживачком и стручном раду кандидат је показао висок ниво логичког и систематичног размишљања и закључивања, и способност за самостално научно истраживање.

Кандидат у докторској дисертацији наставља вишегодишњи научни рад у области истраживања архитектонског цртежа и визуелне репрезентације у домену графичке и архитектонске форме. Докторска дисертација указује да кандидат влада истраживачким методама и теоријским знањима из области архитектуре и урбанизма, посебно се фокусирајући на специфичност корелације између архитектуре и визуелних комуникација. У дисертацији су уочене способности кандидата да препозна и издвоји актуелни проблем истраживања, да у односу на њега препозна и примени теоријске поставке, одреди одговарајући истраживачки контекст и одабере и примени адекватне истраживачке методе.

На основу детаљног увида у дисертацију, комисија је уверена да кандидат поседује знања и вештине за успешно самостално бављење научним радом у области архитектуре и урбанизма и да на тај начин доприноси развоју савремене архитектонске и урбанистичке теорије и праксе.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Докторска дисертација представља синтезну студију о архитектонском цртежу у истраживању Ђорђа Петровића, које се односи на имплементацију архитектонског цртежа у научни, образовни и истраживачки оквир архитектуре. Основни научни допринос и значај спроведеног истраживања огледа се у научној интрепретацији и објашњењу дискурса профилисаног изучавањем и применом архитектонског цртежа у вишедеценијском истраживачком, педагошком и стручном раду архитектке Ђорђа Петровића.

Остварени научни доприноси рада могу се сагледати кроз неколико нивоа:

[1] Рад нуди прву и свеобухватну анализу вишеслојног стваралачког опуса архитекте Ђорђа Петровића, посматраног кроз аутентичан оквир архитектонског цртежа, те пружа значајан и оригиналан допринос проучавању историје и теорије архитектуре и урбанизма;

[2] Рад даје увид у интегралне особености архитектонског цртежа, а кроз научно тумачење, интерпретацију, систематизацију и објашњење карактеристичних принципа његове примене и изучавања у истраживачком раду архитекте Ђорђа Петровића, посматраног у периоду од 1971. до 1989. године

[3] Истраживање представља допринос целовитом сагледавању модалитета конципирања и примене интегралног архитектонског цртежа, као и његове улоге у пољима архитектонске теорије, праксе и едукације;

[4] У ширем референтном оквиру, рад доприноси интерпретацији, проширењу и продубљивању научних сазнања о принципима примене и настанка интегралног архитектонског цртежа кроз друштвену и културолошку контекстуализацију.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Докторска дисертација је пажљиво формулисана, научно заснована и представља заокружену истраживачку целину. Тема рада је од значаја за савремену архитектонску теорију и праксу и до сада на овакав начин није истраживана.

Дисертација је дала значајне резултате у подручју теоријских и методолошких разматрања о архитектонском цртежу, и у домену историографских архитектонских студија о знаменитим ствараоцима у српској архитектури. Опсежна анализа личности и дела архитекте Ђорђа Петровића представља уједно и прво научно истраживање о овом значајном аутору, те у великој мери доприноси продубљивању постојећих сазнања о његовом комплексном стваралачком опусу. У дисертацији се проблематизује и посебно истражује улога архитектонског цртежа у вишедеценијском научноистраживачком, стручном и педагошком раду архитекте Петровића, сагледавањем друштвеног и културног контекста и доминантних пракси посматраног периода. Кључни резултат истраживања односи се на оригинално и систематизовано научно објашњење концепта о архитектонском цртежу као интегралном и самосталном елементу стваралачког процеса, који се препознаје и потврђује у истраживачком раду Ђорђа Петровића.

Због напред наведеног, комисија сматра да докторска дисертација кандидата Владимира Ковача пружа значајан научни, методолошки и стручни допринос матичној области Архитектуре и урбанизма.

4.3. Верификација научних доприноса

Рад у националном часопису међународног значаја (M24)

- **Kovač, Vladimir.** "Architectural drawing in the process of visual research: The New School concept of the representation of space." *Spatium International Review* (Belgrade), 35 (2016), 54-62.

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (M33)

- **Kovač, Vladimir.** "Utopian projects drawings as indicators of modern society needs.", *Places & Technologies 2015: 2nd International Academic Conference (Proceedings book)*, editors: Alenka Fikfak, Eva Vaništa Lazarević, Nataša Fikfak, Milena Vukmirović, Peter Gabrijelčič (Ljubljana: University of Ljubljana - Faculty of Architecture, 2015), 361-367.
- **Kovač, Vladimir.** "Architectural drawing and virtual space." *Going Digital: Innovations in the Contemporary Life, International Scientific Conference (Proceedings book)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2015), 43-52.
- **Kovač, Vladimir.** "Architectural drawing as communication." *Installation & Architecture 2014: V International scientific and professional symposium (Proceedings book)*, editors: Milan Radojević, Tatjana Jurenić, Milica Pejanović (Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture, 2014), 152-158.
- **Kovač, Vladimir.** "Drawing in architecture and its utopian determinants." *On Architecture - Facing The Future: Second International Scientific Conference and Exhibition (Proceedings book)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2014), 85-96.
- **Kovač, Vladimir; Lukić, Ivana; Nenadović, Đorđe.** "Architectural drawing as basis of utopian visions and ideological assumptions in architectural projects of the sixties and seventies of the 20th century", *On Architecture: International Scientific Conference and Exhibition (Proceedings book)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2013), 290-304.
- **Nenadović, Đorđe; Lukić, Ivana; Kovač, Vladimir.** "Različiti tipovi senke u računarski generisanim reprezentacijama arhitektonskih objekata." *Instalacije i arhitektura 2013: IV Međunarodni naučno-stručni simpozijum (Zbornik radova)*, urednici: Milan Radojević, Tatjana Jurenić, Milica Pejanović (Beograd: Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet, 2013), 37-43.
- **Kovač, Vladimir.** "Architectural drawing as the medium for the space determination." *Installation & Architecture 2013: IV International scientific and professional symposium (Proceedings book)*, editors: Milan Radojević, Tatjana Jurenić, Milica Pejanović (Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture, 2013), 263-269.
- **Kovač, Vladimir; Lukić, Ivana; Parežanin, Vladimir.** "Analysis of discursive constituents of theoretical assumptions and critical practice on architectural work of the Army Headquarters building designed by architect Nikola Dobrović." *Installation & Architecture 2013: IV International scientific and professional symposium (Proceedings book)*, editors: Milan Radojević, Tatjana Jurenić, Milica Pejanović (Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture, 2013), 270-276.
- **Лукић, Ивана. Парезанин, Владимир. Ковач, Владимир.** "Естетски доживљај урбаних силуета." *Савремена теорија и пракса у градитељству: IX Међународни*

научно стручни скуп (Зборник радова), уредници: Мирко Аћић, Рајко Пуцар (Бања Лука: Завод за изградњу а.д., 2013), 161-171.

- Nenadović, Đ; **Kovač, Vladimir**; Parežanin, Vladimir. "**Tipovi i klasifikacija programskih paketa za računarsku obradu grafike u arhitektur.**" *Instalacije i arhitektura 2012: III Međunarodni naučno-stručni simpozijum (Zbornik radova)*, urednici: Gordana Ćosić, Milan Radojević, Milica Pejanović (Beograd: Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet, 2012), 47-51.
- **Kovač, V.** "Савремени материјали и појам транспарентног у архитектури" *Међународна научна конференција: Савремени материјали 2011 (Зборник радова)*, уредник: Рајко Кузмановић (Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2012), 477-496.
- **Kovač, V.** "Појам виртуелног у контексту савременог архитектонског стваралаштва." *Архитектура и урбанизам, Грађевинарство, Геодезија – Јуче, Данас, Сутра: Међународни научно-стручни скуп (Зборник радова)*, уредник: Миленко Станковић (Бања Лука: Архитектонско-грађевински факултет Универзитета у Бањој Луци, 2011), 205-214.
- **Kovač, Vladimir.** "Историјски контекст односа архитектонске форме и функционалности.", *Instalacije i arhitektura 2011: II Međunarodni naučno-stručni simpozijum (Zbornik radova)*, уредник: Gordana Ćosić (Beograd: Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet, 2011), 283-288.
- Parežanin, Vladimir; **Kovač, Vladimir**; Nenadović, Đorđe. "**Sajber prostor, kriza javnih prostora.**" *Instalacije i arhitektura 2011: II Međunarodni naučno-stručni simpozijum (Zbornik radova)*, уредник: Gordana Ćosić (Beograd: Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet, 2011), 289-292.
- Lukić, Ivana; Nenadović, Đorđe; **Kovač, Vladimir.** "Vizuelni aspekti noćnih makro urbanih slika." *Instalacije i arhitektura 2011: II Međunarodni naučno-stručni simpozijum (Zbornik radova)*, уредник: Gordana Ćosić (Beograd: Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet, 2011), 101-106.
- Lukić, Ivana; Nenadović, Đorđe; **Kovač, Vladimir.** "Innovation in contemporary urban visual communication." *International conference IDE2011: Innovation as a Function of Engineering Development (Proceedings book)*, editors: Slavica Trajkovic, Dragan Arandjelovic, Ljiljana Vasilevska (Nis: University of Nis - Faculty of Civil Engineering and Architecture, 2011), 193-198.
- **Kovač, Vladimir**; Parežanin, Vladimir; Mihajlović, Miloš. "**Akademaska mobilnost i bolonjski predlošci.**" *Evropa 2020: Društvo zasnovano na znanju: XVII Skup trendovi tazvoja – TREND 2011 (Zbornik radova)*, уредник: Vladimir Katić (Kopaonik: Univerzitet u Novom Sadu - Fakultet tehničkih nauka, 2011), 169-172.
- **Kovač, Vladimir**; Lukić, Ivana; Parežanin, Vladimir. "**Economic aspects of concept of new urbanism.**" *PhIDAC 2011: III INTERNATIONAL SYMPOSIUM for students of doctoral studies in the fields of Civil Engineering, Architecture and Environmental Protection (Proceedings book)*, editors: Vlastimir Radonjanin, Nadja Kurtovic-Folic (Novi Sad: University of Novi Sad - Faculty of technical sciences, 2011), 127-134.
- **Kovač, Vladimir.** "Primenjivost geštalt psihologije u savremenim tokovima arhitektonsko-urbanističkog projektovanje i planiranja." *PhIDAC 2010: II simpozijum studenata doktorskih studija iz oblasti građevinarstva, arhitekture, i zaštite životne sredine (Zbornik radova)*, urednici: Vlastimir Radonjanin, Nadja Kurtovic-Folic (Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu – Fakultet tehničkih nauka, 2010), 79-86.

Саопштење са међународног скупа штампано у изводу (M34)

- **Kovač, Vladimir.** "Utopian projects drawings as indicators of modern society needs." *Places & Technologies 2015: 2nd International Academic Conference (Book of abstract)*, editors: Alenka Fikfak, Eva Vaništa Lazarević, Nataša Fikfak, Milena Vukmirović, Peter Gabrijelčič (Ljubljana: University of Ljubljana - Faculty of Architecture, 2015), 102.
- **Kovač, Vladimir.** "Architectural drawing and virtual space." *Going Digital: Innovations in the Contemporary Life, International Scientific Conference (Book of abstract)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2015), 19.
- **Kovač, Vladimir.** "Drawing in architecture and its utopian determinants." *On Architecture - Facing The Future: Second International Scientific Conference and Exhibition (Book of abstract)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2014), 30.
- **Kovač, Vladimir; Lukić, Ivana; Nenadović, Đorđe.** "Architectural drawing as basis of utopian visions and ideological assumptions in architectural projects of the sixties and seventies of the 20th century." *On Architecture: International Scientific Conference and Exhibition (Book of abstract)*, editor: Ružica Bogdanović (Belgrade: STRAND - Sustainable Urban Society Association, 2013), 45.
- **Ковач, В.** "Савремени материјали и појам транспарентног у архитектури." *Међународна научна конференција: Савремени материјали 2011 (Књига апстраката)*, уредник: Рајко Кузмановић (Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2011), 232-233.

Рад у истакнутом националном часопису (M52)

- **Kovač, Vladimir.** "Opažanje arhitektonskog crteža." *Nuka + Praksa* (Niš), 13 (2010), 41-44.
- **Kovač, Vladimir.** "Percepcija i recepcija arhitektonskog dela." *Nuka + Praksa* (Niš), 13 (2010), 45-48.
- **Kovač, Vladimir.** "Savremena primena geštalt psihologije u projektovanju arhitektonske forme." *Nuka + Praksa* (Niš), 13 (2010), 49-52.

Ауторска изложба са каталогом уз научну рецензију (M99)

- **Kovač, Vladimir.** *Fragmentacija: vizuelna studija o savremenoj primeni principa geštalt psihologije.* Samostalna izložba u galeriji Singidunum, 29. januar – 08. februar 2013, Beograd, Srbija, recenzija: doc. dr Oliver Tošković (Univerzitet u Beogradu - Filozofski fakultet, Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju)
- **Kovač, Vladimir.** *Sintetizacija: studija o emocionalnom i estetskom doživljaju vizuelnih senzacija prostora.* Samostalna izložba u galeriji O3one, 5-14. novembar 2012, Beograd, Srbija, recenzija: v.prof. mr Milorad Mladenović (Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet)
- **Kovač, Vladimir.** *Proces_ : izložba grafičkog dizajna.* Samostalna izložba u galeriji Art Centar, 14-20. maj 2012, Beograd, Srbija, recenzija: prof. mr Zora Živadinović Davidović, profesor u penziji (Fakultet primenjenih umetnosti)

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и детаљне анализе докторске дисертације кандидата Владимира Ковача, маг.инж.арх., Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одабраном темом, и да су структура дисертације, проблем и предмет истраживања, примењени научни методи и научне хипотезе у складу са пријавом теме за коју је Универзитет у Београду дао сагласност. Дисертација у потпуности задовољава научне критеријуме, како у погледу квалитета и научне аргументације, тако и у погледу остварених резултата, научних доприноса и применљивости за будућа истраживања. Кроз израду дисертације, као и кроз објављене радове у монографским публикацијама, зборницима међународних конференција, међународним и домаћим периодичним публикацијама, кандидат је показао способност за самосталан научно-истраживачки рад.

На основу свега претходно наведеног у Реферату, Комисија предлаже Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом „**Архитектонски цртеж у истраживачком раду Ђорђа Петровића, период 1971-1989.**“ кандидата Владимира Ковача, маг.инж.арх. прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, маја 2017. године.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

.....
др Владимир Мако, редовни професор
Универзитета у Београду - Архитектонског факултета

.....
мр Бранко Павић, редовни професор
Универзитета у Београду - Архитектонског факултета

.....
мр Милан Вујовић, редовни професор
Универзитета у Београду - Архитектонског факултета

.....
др Оливер Тошковић, доцент
Универзитета у Београду, Филозофског факултета